

И. Ф. СИМОНЕНКО

СВАДЕБНЫЕ ОБРЯДЫ В ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

(Материалы совместной экспедиции Института искусствоведения, фольклора и этнографии Академии Наук УССР и Института этнографии Академии Наук СССР в 1945 г.)

Излагаемые ниже свадебные обряды описаны по моим личным наблюдениям (в сентябре 1945 г.), сделанным в с. Кушница Иршавского округа, Закарпатской области.

Обычно начинают сватать «по Різді», «по Великодні, а по Пётрі». Свадьба не может быть «два тижні по Різді, а тиждень по Великодні». Нельзя сватать в посты (Рождественский, Великий и Петров).

Сватовство начинается с того, что отец или мать парня, желающего «оженіти ся», посылает кого-либо из своей родни разузнать, отдадут ли девушку за их сына. Эта посылка делается так, чтобы родители девушки не догадались об истинной цели прихода посланца. Если посланное лицо принесет положительный ответ, то отец, мать и несколько близких родственников идут сватать.

Сватанье проводится в любой день, но обязательно вечером, когда стемнеет, чтобы «другие не видели», не то все село будет смеяться, если сватовство окажется неудачным.

Во время сватанья договариваются, сколько отец девушки дает земли, приданого и пр. Когда «легінь любитися», то отец девушки дает столько земли, сколько жених просит. Во время переговоров выпивают «пáленку».

Если все выяснено, обо всем достигнуто соглашение, то на следующий день (или в другой условленный день) идут к сельской администрации и там делают объявление, что такой-то вступает в брак. Объявление висит три недели. «То ся кличе завдаутне». Одновременно с объявлением там же документально оформляют, сколько за молодой дается земли, составляют «контракт» (договор).

В течение этих трех недель (иногда и более) готовятся к свадьбе: припасают водку («пáленку»), мясо и другие продукты, нанимают «гудáков» — музыкантов, готовят подарки и т. д.

Свадьбу можно справлять только во вторник или четверг. В другие дни свадьбы, согласно народному обычаю, запрещаются (причин запрещения никто не мог объяснить, ссылаются лишь на то, что так и «раніше було»).

Накануне свадьбы, в понедельник или среду вечером нанятые «гудáки» приходят в дом молодой. Там угощают их ужином и «пáленкой». Затем молодая берет музыкантов, приглашенных девушек и парней и идут «різати барвінок», причем поют:

Ой, боже милостивий,
Що мені почому,
Коли мені білу ручку
Подати нікому.
Не косися, барвіночку,

Бо ще й зелененький,
Не жени ся, легінеку,
Бо ще ся молоденький

и др.

Когда принесут барвинок, его кладут на стол. Молодая идет приглашать девушек «на вінок», в это время играет музыка, а парни танцуют. Затем приходят приглашенные девушки, становятся вокруг стола и вьют венки. Музыканты в это время играют, а девушки «латкаут» — поют.

Горі, сонечко, горі
Вийте ся, віночки, скорі,
Та й ниточку шівку,
Афійці на головку.
Подем Афійка подем,
За нею Іванко з конем,
Чия ти, Афійко, чия?
Я нянькова, тай мамчина рожена,
А тобі, Іванку, сужена

и др.

Когда закончат вить венки, садятся за стол, а молодая угощает вином и подает приготовленный ужин. Раньше на этот ужин подавались только постные блюда. Пока девушки ужинают, музыканты возле хаты играют, а собравшиеся парни поют и танцуют. После ужина девушки выходят из хаты вместе с молодой, присоединяются к парням, поют песни и танцуют. В это время мать молодой собирает своих родственников, почти только одних женщин (мужчин не более двух-трех). Когда все соберутся, берут сорочку приготовленную молодой для молодого, и «косиці» (украшение для дружков) и все вместе идут к молодому. Возле хыжи молодого процессию встречает его мать. Она долго расспрашивает: кто, откуда, не заблудились ли и т. д. Когда она удостоверится, что никто не заблудился, все заходят в хыжу, и там мать молодой передает матери молодого сорочку и «косиці». Всех пришедших приглашают к столу. К этому времени молодой уже подобрал себе «кумове», которые также садятся за стол вместе с пришедшими родственниками молодой. Всем подают «паленку» в сосуде, из которого обязательно черпают, но не наливают. Затем подают приготовленные «стравы» (блюда), обязательно постные. За угощением сидят долго, а затем расходятся по домам или же родственники молодой идут в ее хыжу, а оттуда домой. Парни всю ночь гуляют возле хыжи молодой. У молодого вечером также собираются приглашенные девушки, идут за барвинком вместе с ним, вьют венки и поют те же песни, что и у молодой, только в песне имя девушки-невесты заменяется именем молодого.

На следующий день ранним утром молодая ходит по хыжам и приглашает на свадьбу, главным образом парней, а кто-либо из ее семьи идет и приглашает родственников. Приглашенные усаживаются за стол, их угощают (блюда большей частью мясные). После пира расходятся. Несколько позже собираются приглашенные парни, садятся за стол. Им дают «паленку і їжу». Затем парни выходят на улицу и возле хыжи молодой поют и танцуют с девушками; играют музыканты.

У молодого утром тоже собираются приглашенные им родственники и парни. Родственников угощают так же, как и у молодой, а парням дают только по рюмке водки, не усаживая их за стол.

Молодой с «гудакими» и парнями идет собирать своих «кумове», а затем все усаживаются за стол в хыже молодого, пируют и поют (до этого в хыже молодого никто не поет). Во время пира «кумове»

получают «косиці» (украшение на шапку и на «уйош»). После пира все выходят на улицу, где играют музыканты, гости танцуют, а молодой идет в «сельский уряд божіти», т. е. произвести запись в метрические книги. Молодой дают знать, и она также приходит к этому времени. С молодыми приходят два приглашенных ими свидетеля. Секретарь уряда проверяет, прошел ли 21 день после объявления о браке. Затем он надевает на себя через плечо широкую ленту — «пас» с государственным гербом и заявляет: «Я, як державний урядник і ви ся передо мноу поставили аби ся я побожив, я вас буду звідати: ци ти, Афія, хочеш Івана за мужа мати?». Молодая отвечает, что желает иметь мужем Ивана. Затем задается вопрос молодому: «А ти, Іване, хочеш Афію за жону мати?». Если молодой ответит утвердительно, секретарь уряда берет метрическую книгу и записывает брак. Под записью дают подпись молодые и свидетели и расходятся по домам.

В это время в хыже молодого готовят «курагоу» — белое и красное зняма со звонками, украшенное цветами и лентами. Когда «курагоу» готово и пришел молодой, староста становится посреди хаты на «пéтек» (зимняя одежда из овечьей шерсти), берет «ширинку» (платок) за один конец, а другой конец подает молодому. Молодой становится сзади старосты на тот же «пéтек» и берется за второй конец «ширинки». «Дружка» берет «курагоу», занимает место с боку старосты и молодого и держит так, что «курагоу» отделяет старосту от молодого. Когда все стали на свои места, староста обращается к родителям молодого: «Няню і мамо, дэсте? Бо я поступаю ў тайну мальженства, і що я вам де що пільного учинив до цього часу, може де коли я вас не послухав, і може сі ся сважали, і буду вас няньку просити — відпустіть ви мені».

Отец отвечает: «Біг святий». Затем староста обращается к матери: «Мамко, отпустіть, може я коли що учинив вам». Она также отвечает: «Біг святий». С подобными просьбами староста от имени молодого обращается ко всем присутствующим в порядке старшинства и близости родства. Все отвечают: «Біг святий».

Затем мать берет «свячену» воду, ставит на стол и кропит ею лежащие тут венки, а покропивши, надевает венки на шапку молодого и подает ему, а тот надевает шапку с венком на голову. Затем староста выводит молодого за «ширинку» из хыжи и в сопровождении музыкантов все идет к церкви. «Дружба» все время держит «курагоу» между старостой и молодым в развернутом положении. Когда идут в церковь, впереди молодого несут два больших круглых хлеба — «кручэника» (диаметром 50—60 см) и «чоботы».

Возле церкви молодого оставляют. Сваты и «кумове» играют (поют, танцуют), а два «кумове» берут «курагоу» на плечо и во главе со старостой идут за молодой.

Когда приходит староста, у молодой повторяется в точности так же, как и у молодого. После выполнения этих обрядов идут в церковь. По дороге лицо, для этого назначенное, «гінноть», с большой «косицей» и палкой в руках все время выкрикивает: «Гéцко, Афія да живе!» (или другие соответствующие имена и фамилии). Все идущие кричат: «Да живе!». То же выкрикивают и молодому, когда он идет в церковь. Когда пришла молодая, все входят в церковь, где священник их венчает. После венчания закрывается на замок входная дверь, в которую вошли молодые, а их выводят через левую боковую дверь. Во время венчания на улице возле церкви играют музыканты, парни танцуют и поют. Когда венчание окончено, староста ставит молодых вместе, дает им в руки каждому концы «ширинки», а другие оставляет у себя и за «ширинку» ведет в хыжу молодой. «Дружба» или «кумове» в это время несут «курагоу»

между старостой и молодыми в развернутом виде. Впереди старость и молодых несут два прежние «крученика» и «чоботы». По дороге «гбѣкають» (кричат): «Іван Гецко а Афія Гецко да живѣт».

Прийдя к хыже молодой, находят, что ворота закрыты. «Закрытие» ворот заключается в том, что при открытом положении «ворітниць» сверху ворот кладут «пауз» — легкое бревно. У ворот стоят два «сторожа» из числа родственников молодой и кричат: «Не сюди. ідіть дальші!» и т. п. Из процессии выходят «кумбве», силой отстраняют «сторожей», открывают ворота и входят во двор. «Кумбве», отстранив «сторожей», поднимают «пауз» и пропускают молодых во двор.

Войдя во двор, все останавливаются возле дверей хыжи. Выходит мать молодой с бутылкой водки и рюмкой, кланяется молодым и угощает их «паленкой». В это время один из родственников выносит из хыжи «крученик» и дает его «гбнноть», который берет этот хлеб в руку, подает его свату или куму, не выпуская из рук, и они вместе поднимают «крученик». В образовавшуюся арку между «гонноть» и сватом проходят сваты, молодые и все присутствующие в таком порядке, как шли из церкви; под «кручеником» проходят три раза. В это время «гбнноть» кричит, чтобы никто не вырвал «крученика». После третьего прохождения под «кручеником» один из парней вырывает его из рук «гбнноть» и бежит прочь. За ним гонятся женщины, крича: «Мені дай, мені дай, мені мало, мени дитині мало» и т. д. Парень отрезает по кусочку «крученика» и раздает тем, кто гонится за ним, и сам съедает кусок.

Когда «крученик» роздан, молодые идут в хыжу, садятся за стол, а с ними все присутствующие. За столом возле молодых усаживается тот, кто нес «крученики» и «чоботы»; он кладет их возле себя. Начинается пир. В это время староста кричит, обращаясь к матери молодой: «Мамо! де сте, пойте сюди! Наш молодой видів вас ходили пішу і хоче вам подарувати бицігли». Староста берет один «крученик» и катит его по столу, приговаривая: «На сім мош ся вѣсти». Мать отвечает: «Не мбш то на однім вести ся, мусять буди дві». Староста: «Мбш!». Мать: «Ні, не мбш!». Староста: «Мбш, нате!».

Мать отказывается. Тогда староста берет второй «крученик», катит один за другим по столу и приговаривает: «Сяк уже можеш іхати». Мать отвечает: «Ні». Староста поворачивает «крученики», ставит их рядом и спрашивает: «Ну, та тогді сяк мбш?». Мать отвечает: «Ні, так не мош. Там ще треба теньги¹, бо колеса сяк упали». Далее староста говорит: «Но то чекайте, мамо. Видів я що ви ходили піші, ай бо й босі. То дам я вам чобіт, бо ви били одной ногой боса», — вынимает один «чобіт» и кладет его вместо «теньги», говоря: «Це теньга, це чобіт, ай бо не такий, хоть який. Це такий що утціль треба ногу вдівати, а другу з другого боку». Мать продолжает отказываться. Тогда староста вынимает второй «чобіт», складывает «крученики» один на другой, а сапоги (чоботи) сверху и так подает матери. Когда мать хочет взять, староста отнимает. Мать спрашивает: «Не даѣте? То що ви хочете? Ну, та чекайте!». Она отходит от стола, берет бутылку водки, возвращается, пробует водку сама, а затем передает старосте, который говорит: «Ну та сяк уже можете взяти» — и передает ей «крученики» с «чоботами». Та берет их и уносит.

Все продолжают пировать. Кухарка, стоящая возле печи, кричит: «Староста, ви зі мною дуже файно танцювали і за ото я вам файного когута испикла»². Затем берет большое блюдо, кладет на него «мичку» (кота) так, чтобы не видел староста, накрывает его вторым

¹ Ось.

² Файного — хорошего; когут — петух.

блюдом, а сбоку в щель вставляет большие перья, изображая хвост «когута», и подает старосте, ставя перед ним на стол. Но на блюде вместо петуха оказывается кот, и все смеются над старостой. После этого угощают всех водкой и кушаньями. Молодым подают отдельно, на одном блюде обоим. На первое им подают «ратоту» — яичницу, затем сладкое молоко с крошеным в него хлебом. Им дают одну ложку на двоих. После того, как поедят и попьют, все идет к молодому за исключением сватов молодой, которые продолжают пировать. К молодому идут строго в том же порядке, в каком шли в церковь. Подойдя к воротам хыжи молодого, находят их также запертыми. Следует тот же диалог и прием открытия, а когда входят во двор, всех встречает мать молодого с водкой и рюмкой. Поклонившись и угостив молодых водкой, мать ведет молодую к «стайне», а молодой остается перед дверьми хыжи. В стайню с молодой идет только мать. Здесь молодая садится на ясли и сейчас же встает и уходит обратно к молодому. Пока она ходит в стайню, выносят «крученик» и готовятся пропустить под ним молодых. Под «кручеником» трижды проходят староста, молодые и все присутствующие (как и во дворе молодой), затем следует такая же раздача «крученика».

После этого заходят в хыжу и садятся за стол, пьют водку и едят приготовленные «страви»³. За столом возле молодой садятся ее родственники, тогда как у нее в хыже возле нее сидели родственники молодого.

Тем временем оставшиеся в доме молодой сваты и родня берут подарки для родни молодого, приготовленные молодой, и ее приданое и несут все это к молодому. Их сопровождают музыканты. Прийдя в дом молодого, садятся возле молодой и кладут рядом с ней все принесенные подарки. Приданое составляется в «кліті».

Поднимается староста и спрашивает: «А ну що сь там принесли?», а затем обращается к матери молодого: «Мамо, уже пойте сюди. Ваша невістка виділа, що ви ходили без ширинки, і вона нехоче шоби еї мама так ходила». Затем староста расхваливает «ширинку», кладет ее на стол, а вместе с ней и другие принесенные подарки. Обращаясь к отцу молодого, он говорит: «Ваша невістка бачила як ви ходили в сороці без рукава». Вона нехоче, щоб ви так ходили. Вона принесла вам сорочку из шовку самого»⁴. Затем он вызывает в порядке старшинства близких родственников и перечисляет, кто кому дарится. При этом он никому подарков не вручает, а складывает их тут же на столе. Закончив их перечисление, он все подарки подает матери молодого, а вместе с подарками и два «крученика». Мать молодого все это забирает, уносит и тотчас возвращается с тарелкой, которую передает старосте. Староста накрывает тарелку «ширинкой», поднимает и говорит: «Тепера будеми дарувати нашим молодым». Мать молодого кладет на тарелку деньги, а староста кричит: «Наша мама дарує молодих 100 пенгами»⁵. Затем дарит мать молодой, за ней отец, который, кладя деньги, говорит: «Най біг подарує віком і добрим здоровлем». Все присутствующие также кладут кто сколько может, а староста выкрикивает, кто сколько подарил. Собранные деньги передают молодому.

По окончании сбора денег («дари») свашки вместе со старостой берут молодую, уводят до «кліти» (комори) и там снимают с нее венки, ленты и другие украшения, расплетают косу, закручивают волосы сзади и надевают «чепак» (чепец). Тотчас же в сени входят

³ Блюда.

⁴ В действительности из домотканного полотна.

⁵ Венгерские деньги.

музыканты и вызывают молодую, которая выходит вместе со старостой и танцует. Затем подходят другие и танцуют с молодой; с танцующих староста берет деньги, которые тут же отдает молодой.

По окончании одаривания молодых на стол подают много «па-ленки» я разные «страви», поют, веселятся, а свашки поют:

Завили сь ми дівку білу,
Завили, завили,
Аби не вся молоденьку
Люди не журили.
Виддали сь ми дівку білу,
Виддали, виддали,
Аби не вся молоденьку
Люди не вмовляли

и др.

Через некоторое время родители молодой встают из-за стола, наказывают молодой, чтобы она хорошо вела себя, прощаются с ней, забирают своих музыкантов, старост, «кумове» и других и уходят к себе, где продолжают гулять. Гости, оставшиеся у молодого, продолжают пировать. Как в доме молодой, так и в доме молодого свадьба оканчивается в тот же день.

Нами записано несколько песен, которые пелись на данной свадьбе. Так как текст песен записывался не в тот момент, когда их пели, а уже после свадьбы, под диктовку исполнителей, то порядок их исполнения установить не удалось. Все, кто был опрошен, когда поется та или другая песня, отвечали: «Порядку нема, де хто яку пригадав, то й співають». Такой ответ не соответствует действительности, ибо, судя по записанному тексту, часть песен должна исполняться только в определенный момент.

Отметим, что девушки исполняют свадебные песни только тогда когда идет «різати барвінок» и выют венки. Во всем остальном процессе свадебного обряда песни поют только парни, а в двух случаях, отмеченных в тексте описания свадьбы, поют женщины-свашки.

* * *

1

Зашуміла дубровиця,
Коли ся розвивала.
Заплакала дівка біла,
Коли ся віддавала.

2.

Та не шуми, дубровице,
Та не розвивай ся.
Та не плачь, дівка біла,
Та не віддавай ся.

3.

Зелене кошеное,
А біле нит, нит.
Коли було дівкою бити,
Зав'язали мі світ.
Коли було дівкою бити,
А я пожоніла.
Коли було жоноу бити,
А я повдовіла.

4.

Кажуть мені женити ся
Жени ся, небоже.

Узьми за ся сиротину,
Тобі бог поможе.
Коли я ся та ожиниў,
Не знав що чинити.
Ўзяв собі нову косу,
А пішов косити.
Кошу траву, кошу,
А суху лишаю.
А мені ся молодому
Жѳни привижаут.
Сюди жѳни, сюди,
Сюди жѳни д'мені.
Та чий ти, сірохмане,
Не обідав нині.
Хоть обідав, хоть не обідав,
Що до того кѳму.
Та я ўзяв свою косу,
Та пішов до дому.

Та прийшов до домочку,
 Та став пуд віконце,
 Та вставай, дівко біла,
 Бо в полудне сонце.
 А чекай, чоловіче,
 Дам я ти допомогу:
 Бізьми собі коновічі⁶.
 Та іди на воду.
 Я пішов, хлоп молодий,
 Та виніс водиці,
 А би сі не вродили
 Сякі бездолниці.
 Та аби ся не родили,
 Аби ся не оддавали,
 Та аби хлопуну молодому,
 Світок не в'язали.

5.

Кликав мене мій миленький
 Из нового бовта⁷,
 Що сь дівчина помарніла,
 Як косиця жовта.
 Не звідай ня, мій миленький,
 Що я помарніла,
 За тобою, мій миленький,
 Тверда нуда ззіла.
 За тобою, мій миленький,
 Нуди звладали.
 Бог дай би ти через мене
 Яму викопали.
 Би ту яму покопали,
 Би поклали ў труну,
 Та тогди бим хлопче знала,
 Ош не візьмеш другу.

6.

Сорочина памутова
 Не вишиваная.
 Найшов любко доганочку
 Ош не румьяная.
 Сорочина памутова
 Я вишити вмю,
 Най мні буде любку добре
 Я порумьянію.
 Годуй мене колачачи,
 А напий горілкоу,
 Так ся буду румьянити
 Яким била дівкою.

7.

Стій, коню, пудо мноу,
 Та стій не кований.
 Пішов любко з вечорок
 Не поцольований.
 Цу, коню, пудо мноу,
 Най тя покуют,

Варуй ся ня, дівка біла,
 Най тя не шалую.
 Ош тя, дівко, гид укусит,
 Буде ти полка,
 Ош тя легінь ишчалуе,
 Буде ти до віка.
 Ош тя, дівко, гид укусит,
 Ота ящурочка,
 То я буду, дівко, легінь,
 А ти не дівочка.
 А на мені клеванина⁸
 Буде по легінські,
 А ти будеш, дівко біла,
 Завита по жінські.
 Ош тя, дівко, гид укусит,
 Ота ящуріца,
 А я буду, дівко, легінь,
 А ти молодиця.

8.

Коло млина ясинина,
 Ясинове прут'я.
 Чекай, дівко, до осени,
 В осени возьму тя.
 Чекай, дівко, до осени,
 Тай до осенини,
 Заки собі не завезу
 З поля до зернини.

9.

Що ото за тополя,
 Суха не зелена,
 Стоїть дівка в оболочи,
 Сумна, не весела.
 А що ти ся, дівка біла,
 Сумуеш, сумуеш,
 А на мене молодого
 Місяці рахуеш.
 Не гадав легінику,
 Би м на раз умерла,
 Тобі м дяку сповнича,
 Своем лице обдерла б.
 Винису ти, дівко біла,
 Дорогое вино,
 А бись дитя не хрестила
 На мое імено.

10.

З зеленої полонини
 Голубки лянули,
 Щи м нікого не любила,
 Літа ся минули.
 Щи м нікого не любила,
 Та й не буду мати,
 За літами молодими
 Буду банувати⁹.

⁶ Коновічі-ведра

⁷ Бовт — магазин.

⁸ Шапка.

⁹ Тосковать, жалеть.

11.

Суть у нього два коника,
 Оба вороненькі.
 Буду ними догоняти
 Літа молоденькі.
 Вигониш, хлопче, коні,
 Вигониш, вигониш.
 А літа молоденькі
 Шуга не догониш.
 Я догонив свої літа
 На желізнім мості,
 Най вернеться мої літа
 Хоть до мене в гості.
 Ми ся не вернемо
 До тя молодого,
 Бо нас було шановоти
 Як няня старого.
 Ми ся не вернемо,
 Тобі не будеме,
 Бо ти жалю наробиш
 І так ся вернеме.

12.

Суть у нього два коника,
 Та оба ў стайні.
 Сяду собі на одного,
 Та долю лугами.
 Сяду собі на одного,
 Та долю лугами,
 Та я найшов трое зілля
 Межі долинами.
 Та я найшов трое зілля,
 Зачав го копати.
 Прийшла ид мні ластовиця
 Та яла казати:
 «Та не копли, легінику,
 Ото трое зілля,
 Тобі дівка шаловала¹⁰
 Тепер і ў весілля.
 Сяду собі на коника
 Та гайда до дому,
 Кить не будеш, дівко, мені,
 Не будеш нікому.
 Та я вийшов до домочку,
 Та став пуд одвірки,
 Звідав от ня цімбарики:
 «Ці пив бись горівку (горіжку)».
 Не треба міцімбарики
 Вашої горівки,
 Лиш мі треба дві три слова
 Із вашої дівки.
 Прийшла д'ньому
 Та його обнімає,
 А він собі зза боку
 Саблю утігає.

13.

Ти ся жениш, легінику,
 Ти ся жениш, жениш,
 Кого мені а по собі
 Любити велиш.
 Не велью ти, дівко біла,
 Любити нікого,
 Любила сь ня легіником,
 Люби й жонатого.
 Не буду тя жонатого
 Любити, любити,
 Бо ти будеш через мене
 Своу жону бити.

14.

Подь, дівчино, у таночок
 Аби ся не бояла,
 Моя жона сидить дома,
 Ще ся не вбувала.
 Подь, дівчино, у таночок
 Подь, дівчино, на ігру,
 Заплачу ти паленочку
 Тай таночок найму.

15.

На, хлопеку, білі внучі,
 На, хлопеку, вбуйся,
 Ти проклята солудивко
 На мене не дуйся.
 На, хлопеку, сорочину,
 Не ходи в непранці,
 Або твому лепаєві
 Дримання на гадці,
 Тако би м я легінику
 До тебе мїць * мала,
 Я бим твою сорочинку
 При місяці прала.
 При місяці би му прала,
 На коші сушила,
 Щоб моа соколина
 Такою ни ходила.

16.

У зеленій полонині
 Явір шелеснатий,
 Зати синок мамці рідний
 Заки не жонатий.
 Зати синок мамці рідний,
 А донька вірненка,
 А як ей мамка віддасть,
 Газді солоденька.

17.

Ай, боже милостивий,
 Що я не щастливий.
 Коли-м ишов до дівчини,
 Летів голуб сивий.

¹⁰ Солгала, соврала, «збрехала».

* В этом и в ряде других слов «й» произносится как немецкое «й».

Летів голуб, летів,
Летіла голубка,
Милій няню, мила мама,
Ище не така любка.

18.

Суть у ня дві білявки
Та обі однакі,
Та як би їх породила
Една рідна мати.
Та суть у ня дві білявки
Та обома ся тішу,
Едну буду палей бити,
А другу завішу.

19.

Легію молоденький,
Легію, легію,
Держи собі дві білявки,
Едну про неділю.

20.

Сватали тя, дівко біла,
Не хотіла ся іти,
Зати будеш бановоти
Заки будеш жити.

21.

Из гори ся захмарило,
А з долию не видно,
Та най іду в світ далекий
Не банує нитко.
Няню за мноу не бонує,
Бо няньо не мав.
Мама за мноу не бонує,
Ото добре знав.
Не банують за мноу братья
И то та сестриця,
Тільки за мноу побанує
Файна молодиця.

22.

Ай, дівко стародавна,
Лажу ся женити,
Ці ни прийдеш ти
На весілля подивити.
Така бо ти, легінику,
То та свадьба мила,
Як би м я ся, легінику,
На свадьбу дивила.

23.

Ци ми пили паленочку
На зеленім лузі,
Та співали співаночку
Дівці зелемпузі.
Ци проклята зелемпуго
Зелена як трава,
До колиски сь велика
До постелі мала.

24.

Пийме, хлопці, паленочку,
Паленка не вода,
Заплатиме у вароші
Бо одного шкода.

25.

Постілечко нова, нова,
З троякого древа,
Не такого било мені
Миленького треба.
Він ляже в одному,
А я в другому,
Не пристає наше серце
Едно к другому.

26.

Співалам би співаночку
Кабим нагадати,
А я в чужій стороноці
Будут ся сміяти.

27.

Женила ня моа мама
Женила, женила,
Повна стайня худобиці,
Жона ми не мила.

28.

Коли ми ся, дівко біла,
Любили, любили,
То в зеленій полонині
Сухі дуби цвіли.
Кали ми ся, дівко біла,
Лишили любити,
Не аби сухі дуби цвіли
Сирі ялі гнити.

29.

Качали ся вози з гори,
На долині стали,
Любили ся чорні вічка
Та вже перестали.
Качали ся вози з гори,
Качати ся й будуть,
Любили ся чорні вічка,
Любити ся й будуть.

30.

Чи ти мила така файна,
Чи мені здає ся,
Та що мене молодого
Спання не бере ся.
Спання не бере ся,
Їсти не хоче ся,
Коли за тя подумаю
Серце не колезя (бьезя).

31.

Мене мама породила.
Файно повивала,
Богатому помінла,

За бідного в'їла.

Мене мама породила
Близь коло водиці,
Кабим така до роботи
Як на вечорниці.

32.

Кхе зозулина
У лісі на калині,
Та не є ти мила пари
В нашій верховині.
Ай, кхе зозулина
З того садочка,
То на нашу дівку люблю
Не є надійочка.

33.

Іде машиниця
Задом не передом,
Кой за милу полумаю
Стане серце ледом.
Іде машиниця,
Вагон відкончався,
Та ня мила полишила
Що я в неу знав ся.

34.

Паде дошкі, паде,
З стріх вода льється,
Прогнівав ся мій миленький
Тай не милує ся.
Рад би собі другу найти
А мене лишити,
Та таку дівку не мав,
Та й не буде мати.

35.

Прийди, легінику,
Вечером темненьким,
Я бим тебе напоїла
Молоком тепленьким.
Прийди, легінику,
Як ся звечеріє,
Аби сь мі нічку не згубив,
Як когут запіє.
Яка мала невеличка
У Петрівку нічка,
Поцілував у личенько
Їже не є коли ї вічко.

36.

Перед хижой сонце гріє,
Позад хижі холод,
Недалеко дівку має
Через п'ятий горід.

37.

Співаночки мої, мої
То ми йдете на ум,
Я вас мушу полишити
Через дурний розум.

38.

Не велика поляночка
Копиць на нью густо.
Та любим ся, дівко біла
Най не брешуть пусто.
Та любим ся, дівко біла
Усе с'як, усе с'як,
Та заки нас коло церкви
Пани не зголосять.
Ой, пани не зголосят
Попик не побоже,
Та заки нам на голову
Вінок не положе.

39.

Казалам ти, легінику,
Ош не любимо ся,
Розійшла ся чорна хмара,
Розійдеми й ми ся.
Коли ото розійшли ся
Вінчани бо жбни,
Чом би ми ся не разійшли
Словом наречені.

40.

Сама соб дівко біла
Ото похибила,
Добре знала, що не візьму,
На щось ня любила.
Добре знала, що не візьму
Бо я вдобраний,
Мене було б не любити,
Ош бим який файний.

41.

Та молода дівка біла
Цілу ніч не спала,
До свого миленького
Дрібний лист писала.
А дробного листа писала
Дрібенько на картку,
Та загнала поштайочку
Аж до легементу.
Ходить хлопик молоденький,
Саблю в руках носить,
Та від пана капітана
На улап ся просит.
Ай, пане капітане,
Пушай ня додому,
Бо я лишив дівку білу,
Хворує за мноу.
Та молодий легінику
Треба занехати.
Ай, пане капітане,
Буде бог карати.
Та пушу тя, пушу.

Хлопця молодого,
 Та й ще ті дам до того
 Коня вороного.
 Ай, конику вороненький,
 Тяжко на тя буде,
 Ми підеме в світ далекий,
 Попасу не буде.
 Та я вийшов додомочку,
 Ворота хилає,
 Ай, вийшла родинця
 Гусаря вітає.
 Та я зайшов до світлиці,
 Дівчина хворує,
 Та й здолів долі личко
 Най она цілує.
 Ціловала би я
 Та лиха година,
 Одрекла ся та од мене
 Вся моа родина.
 Та цить, дівко, не журись
 Бог е с тобою,
 Най даст бог конец войні,
 Сберу ся з тобою.

42.

Піду ў катуни
 Біда мені буде,
 Лиш не тільке біда (буде)
 Чія дівка буде.

43

Казалам же легінику
 А би ся не женив,
 А би собі зледа бідом
 Головку не чернив.

44.

У зеленій полонині
 Огень розгорівся,
 Та каби знав, що я знав
 То би сь поболів ся.
 То каби знав, що я знав,
 Любий мій соколе,
 Я своїми гадочками
 Посіяла поле.
 Ай, поле посіяла,
 А не волочіла,
 Та я тебе, легінику,
 За дарма любила.

45.

Така у ня дівка біла
 Дуже солоденька,
 Як у літі при роботі
 Вода студененька,
 Та не ходи, легінику,
 По горах з вівцями,
 Та не міси мое зілля
 Білими ногами.
 Бо вно тобі, легінику,

Ніц не поможе,
 Бо ти не мій, я не твоя,
 Легіню небоже.

46.

По пуд ділом зелененьким
 Ходив мій миленький,
 Та він носив за клеванів
 Розмай зелененький.
 Та що тобі, легінику,
 Із того розмаю,
 Та я тебе, легінику,
 Любити гадаю.

47

Лишау тя, дівка біла,
 Лишау сараку,
 Лишау ти шириночку
 Едну на познаку.

48

Ішов любко ў катуни
 Я стояла в кирті ¹¹,
 А би ся дівко справовала,
 Як косиця в кирті.
 А я ся так справовала
 Як мельничка в млині,
 Котрий прийшов, той і змолв,
 Подяковав мені.

49

Не буде млин молоти,
 Бо валило ваялять,
 Задармо ня, хлопче, гониш
 Кой ня люди хвалят.
 Та не буде млин молоти
 Без підка нового,
 Так як буде любко спати
 Без личенька мого.

50.

Та я в млині ночовала
 На новенькій ладі,
 Не довго ти, любя мамко,
 Буду на заваді.

51.

Ў моему городчику
 Галуза, галуза,¹²
 Та не чекай дівко біла
 Із фраера мужа.

52.

Ў моему городчику
 Виросла й вишня.
 Любиви сь ня, легінику,
 Чому не береш ня?
 Любвим ти, дівко дивоу,
 Буду й молоденцу,

¹¹ Огород.¹² Галуза — ветка

Іще буду рік чекати
Та озьму тя вдовицеу.

53.

Ти ся дівка віддаеш
Я в катуни іду,
Кабн зати повдовіла
Закн з катун вийду.
Кабн зати повдовіла
Та бись біла вдова,
Та як вийду з войночки
Ти бись біла моа.

54.

Казалам ти легінику
А ще ти раз кажу,
Та абись ся сім раз женив
Любити тя лажу.

55.

Іжте хлопці капустицю
Не чекайте м'ясо,
Бо заспала задрімала
Кухариця наша.

56.

Журила ся мноу мама,
Журили ся люди,
Ош на мойй головоці
Віночок не буде.

57.

В зеленій полонині
Голубка несе ся,
Та любім ся моямила
Бо любо веде ся.

58.

Ци убита доріжина ¹³
З гори на долину,
Эй, так тя дівко люблю
Як мати дитину.

59.

Ци ў моему городчику
Зелена черешня,
Кить мня хлопче ввірі любиш
Чому не береш мня.

60.

Коло, млина ясинина,
Ясинове пруття,
Чекай мила до осени
А ў осени візьму тя.

61.

Та ў моім городчику
Зелене ожиня,
Кить мня мила хош любити
То приворожи мня.

62.

Сідай мила коло мене
Говори за мене,
Та аби люди не казали
Ош не любиш мене.

63.

У зеленій полонині
Пасе баран дикий,
Тко з дівчатами не гуляє
Тому гріх великий.

64.

Эй, моа файна рибка
Подобает мені,
В ночі мене цільовала
Солодко мі й нині.

65.

тко за лубу та не знае
Най ся богу молить,
Бо всьо тіло здоровое
Лиш серденько болить.

66.

Тко за лубу та не знае
Най ся молить богу,
Тому не э в ночі спанья
А в день супокоу.

67.

Эй, прелюба дівчина
Цоркну в оболочек ¹⁴,
Да відмикай дівко біла
Туй ти п'арубочок.

68.

Я прийду до дівчини
Поцьолую файно,
Вона каже: ци ня любиш,
А я кажу айно.

69.

Та люблю тя дівко біла
Люблю тя, люблю тя,
Та не знаю як ти мене
Бо не звідаю тя.

70.

Та я тобі легінику
Казала, казала,
Та я ти ся до головки
Сама не язала.

71.

Эй, тече вода, тече,
Примулила рака,
Положи ми дівко біла
На путику знака.

72.

Эй, дуба ізрубаю

¹³ Дорога.¹⁴ Окно, окошечко.

Березу прискіплю,
Догадуйся дівка біла
Коли на тя клипну.

73.

Эй, дуба ізрубаю,
Та посажу грушу,
Мушу іти до дівчини
Бо ми тягне душу.

74.

Мені до тя моя мила
Не е телефона,
Та не буду мила знати
Коли будеш дома.

75.

Коли за тя дівка біла
Почану думати,
Не треба ми молодому
Ні їсти, ні спати.

76.

Эй, біла файна рибко,
Ти білое потя ¹⁵,
Коли за тя подумаю
Мушу іти до тя.

77.

То не можу дівко біла
Серцю розказати,
Та аби серце перестало
За тебе думати.

78.

Эй, прийди мій миленький
Та я буду рада,
Кажуть люди ош мня любиш
Та най буде правда.

79.

Эй, зелена ліщина
Широкий лист мае,
Гірша любов від болику
Тко в любі бивае.

80.

Тогди тебе дівко біла
Полишу любити,
Як полишить бистра вода
Берега мулити.

81.

Эй, думаш дівко біла
Ош люба дурнота,
Та із любі великої
Паде позолота ¹⁶.

82.

Эй, думаш дівко біла
Ош люба дурнота,
Так не люба душу ззіла
Як довга хворота.

83.

Ай, думаш дівко біла
Ош не буду про́ тя.
Такий буду веселенький
Як ў яри потя ¹⁷.

84.

Я думала легінику
Ош ти прийшов на нічь,
Ти клебаню на един бік:
Дівчино добра нічь.

85.

Та люблю тя дівко біла
Май люблю не найду,
Городом ти буду іти
До хиж ти не зайду,

86.

Любивим тя дівко біла
Докись була мала,
Доки то ся з цімбором ¹⁸
Лыбити не знала.

87.

Любивим тя дівко біла
За півдруга года,
Топталем ти доріженку
Поперек города.

88.

Эй, темна нічка, темна
А чей не видима,
Ой, я бим ней не ходив
Як би не дівчина.
Ой, темна нічка темна
Та вна мені видка,
Бо мені ся вподобила
Серек села рибка.

89.

Не никав я на кали
А не на болота,
Та я до тя мушу іти
Дівчино молода.

90.

Ой, паде дождік, паде
А чей мня не злле,
Е ў мидої петечина
Та вна мене завье.

91.

Ой коли подумаю
Дівчино за тебе,
Не дає мі задихнути
Не т'собі, не т'себе.

¹⁵ Птица.¹⁶ Болезнь — желтуха.¹⁷ Бесной птица.¹⁸ Коллега.

92.

Коли подумав
За милої дичко.
Головка мня побольше
Сама потагичка.

93.

Ой, хоу файну рибку
Любити яло ся,
Бо ў неї сірі очі
Жовтое волосся.

94.

Ой, моя дівко біла
Біленька як гуся,
Та вна мне поцьолое
Лише притулю ся.

95.

Ой куде зозулина
На вині, на вині,
То ся оберне дівко біла
Ротиком вуд'міні.

96.

Ой, вставай легінику
Бо днина біленька,
Та аби тя не увидла
Сусіда близенька.
Ой, вставай легінику,
Бо вже кури піли,
Та аби тя, легінику,
Люди не виділи.
Коло млина ясинина,
Кодо млина став, став,
Їжжени ня файна рибко
Вбим ў тя не заспав.
Я його изгоняла,
Вставай, любку, гори
А він мое біде личко
Пригортає д'собі.

97.

Ой сивий голубику
Высоко літаеш,
Та мені жаль моя мила
Ош мня полишаеш.

98.

Ходить до ня мало легінь
А сусіда чує,
Вона дала селу знати
Де легінь ноче.

99.

Ой, цимбора ся женит
Я йому кумою,
Ой бере мц любаску
Та я не баную.

100.

Ой іде машиниця
Минами дубоче,

Най тя бере дівко біла
Про мене тко хоче.

101.

Ай, пью палиночку
За столиком сижу,
Маєш дівко фраерика
По очах ти вижу.

102.

Ой, куде зозулина
На дубі сидічи,
Та здурів дівка біла
За тобою ходячи.
Ой, куде зозулина
У того загаття,
Я здурію дівко біла
Думаючи за тя.

103.

Та ў морі кирниченька
Ў мурі мурована
Га мені ся дівко здає
Шо ти мальована.
Мальована легінику
Але не про тебе,
Бо вже пройшли мясниці
Не видала м тебе.
Вже пройшли мясниці
Пройшла і петрівка,
Ти про мене ходи легінь
Я про тебе дівка.

104.

Ой, паде дождік, паде
Та він пале мокрий,
Думаш дівко ош другого
Ротик май солодкий.

105.

Спала бим ся мамко спала,
Вічка мі ся злипли,
Каби ми туй що мні мило
Весело би глипли.
Каби ми туй що мні мило
А що мні миленько,
То мої би тогди вічки
Глипли веселенько.

106.

Ой, я посажу вербу
Коріння ссыхає,
Іде милий до другої
Тай не повертає.

107.

Не розвила ся та верба
Шо єї садила,
Не є того легіника
Шо я го любила.
Не є того веретена
Шо я на нім пряла,

Не е того миленького
Котрого м чекала.

108.

Та я з річки воду беру
На камінню стою,
Люба мені бесідочка
Миленька с тобою.

109.

Через воду не е броду
Вержена драбина,
Мені ся уподобила
Удобна дівчина.

110.

То я таку дівку люблю
Що файно ся носить,
Кои ня хоче цольовати
То все ня попросит.

111.

Ой, сонце над заходом
Коче заходити,
Кой за дівку погадаю
Яну ся мінити.

112.

Каби скоро сонце зайшло
Аби місяць засвітив,
То бим собі файну рибку
На дорозі стрітив.

113.

Эй, куплю чоботята
А шей шаркантівки¹⁹,
То як буду починати
Ходити до дівки.

114.

Коли подумаю
За білу Анницю,
А чий бим за ней вскочив
Ї велику водицю.

115.

Ой, дрімати ся дремле
Спати ся не хоче,
Я чекаю миленького
До раз при дубоче.

116.

Мені би ся не дримало
Ош би день біленький,
Коби седів та говорив
Милий солоденький.

117.

Тко за любу та не знае
Не требе му й знати,
Не треба му його серцю
Журу завдавати.

118.

Ой, хожу горі, доли
Ісхожу все село,
Кой не вижу тебе мила
Мені не весело,

119.

Загріло соничко
На десяту хижу,
Кой за милу подумок
Робити не можу.

120.

Ой, іде машиница
Кривулі проминає,
Ци жаль тобі моя мила
Ош люба ся минат.

121.

Ой мила, моя мила,
Десь мій розум діла,
Я твій розум легінику
Ї дуба завертіла.

122.

Ци в зеленій полонині
Написана карта,
Ош паранну²⁰ молодицю
Любити не варто.

123.

Эй, цімбар цімбарку
Я ти дам цігара,
Лиш мні повіш щіру правду
Що мила казала.

124.

Ой, прийду до церковці
Стану під образи,
Раз на попа подивлюся
На дівку три рази.

125.

Ай, прийду до церковці
То я на бік стаю,
Бо я попа не розумію
За милу думаю.

126.

Ой, коли подумаю
За тебе Василю,
Я не можу завязати
Монисто на шиї.

127.

Що собі подумаю
Та ото ўчиню,
Продам коня вороного
Та куплю дівчину.
Продам коня вороного
Та продам другого,

¹⁹ Шпоры.²⁰ Гордая.

Та я куплю дівку білу
До серденька мого.

128.

Ой, молода Аннице,
Молода Аннице,
Поцьолой мя молодого
Ў правое лице.
Поцьолой мя ў правое
Я тебе в лівое,
Та аби файна рибко
Серце веселое.

129.

Та я люблю дівку білу
А дівчина мене,
Не хотіли старі дати
Дівчину за мене.
Та повіш мні легінику
Ци поберемє ся,
Бо вже усі люди знають
Ош ми любимє ся.

130.

Ўсі коні поковоні
Лише мої босі,
Чому до ня хлопче не йдеш
Якись ходив досі.
Чому до ня хлопче не йдеш
Чому не поверташ,
Чому вид ня на путику
Головку відверташ.

131.

Ой, Боже милостивий
То мя болят лытки,
То ид горі то в долину
Ходячи до рибки.

132.

Коли хоче дощ падати
Тогди хмара блисне,
Кой за милу подумаю
За серце ня стисне.

133.

Ой, моя мила
Далеко буває,
Та я за нею умираю
Та й бна не знае.

134.

Та я маю дві дівчини
Та обі Марійки,
Едною хижа на бєрезі
Другій коло ріки.

135.

Ай, мила моя, мила
Мила миленька,
Чи всім людям, чи лиш мені
Така солоденька.

136.

Май же ми ся моя мила
Лише не любити,
Бо далека дорожина
До тебе ходити.

137.

Ой, моя мила
Буває далеко,
Коли за ню погадаю
Многі ми май легко.

138.

Та подумай мила собі
Ци не жаль би тобі,
За два роки любитися
Третій на розході.

139.

Ой, прийди легінику
Того вечеріка,
Як не буде коло хижі
Мого чоловіка.
Ой прийди легінику
Хоть на годиночку,
Я вилажу чоловіка
В ліс на калиночку.

140.

Servus²¹, дівка біла,
Та як ти ся маеш,
Та я чую зачуваю,
Що ти ся віддаеш.
Оддавай ся, дівка біла,
Про мене здорова,
Не буде в мене боліти
За тобою голова.

141.

Каби сь мила знала
Як мені на душі,
Ти бись мені заспівала
Як голуб на груші.

142.

Коло річки дві смєречки
Една другу гне, гне,
Як ти дівко на серденьку
Кой не видиш мене.

143.

Эй, прийду до дівчини
Добрий вечір рибко,
Закрий собі оболоки²²
Аби мя не видко.

144.

Эй, прийду до дівчини
Двері помучую,

²¹ Привет.²² Окна.

Та одмикай дівко біла
Най переночую.

145.

Една гора висока,
А друга гора ниська,
Една мила далека,
Друга мила близька.
То я то ту далеку
Людям подарую,
А до тої близенької
Пішком помандрую.

146.

Легінику молоденький
Щось бим ти казала,
На котрім тя перелазі
Варта вартовала.

147.

Не е того веретена
Що я ним крутила,
Не е того лігніка
Що я його любила.

148.

Я на сборі билим
Я на сборі билим,
Чужим жонам я купав
А свою забилим.

149.

Не за то я повертаю
Ош водиці пити,
Но зато я повертаю
З дівкой говорити.

150.

Ой, у мене молодого
Болить поперечок,
Та ходячі до дівчини
Через бережечок.

151.

Та не лай ми моя мамо
Та й моеї дівчини,
Та аби сі не псовала
Бо буде жаль мені.